

Erken Yaşta Yabancı Dil Öğreniminde Çizgi Filmlerin Yeri¹

Sevtap Günay Köprülü, Nevşehir

Öz

İkinci dil öğrenme yaşına ilişkin tartışmalar sürerken, birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi ülkemizde de anaokulundan itibaren yabancı dil öğretimi gerçekleştirilmektedir. Yabancı dil öğreniminde, görsel-işitsel araç kullanarak dile ait konuşma seslerinin ve sözcüklerin doğru telaffuzunu duymak, doğru telaffuz edebilmek ve dilin ait olduğu kültürü tanımak çok önemlidir. Erken yaşta yabancı dil öğrenimine bu açıdan yaklaşıldığında dil öğreniminde yabancı bir dile ve kültüre ait çizgi filmlerin yeri, üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının yabancı dil öğreniminde çizgi filmlerin yeri incelenmiştir. Bu kapsamda, yabancı dil öğrenme yaşı, yabancı dil öğretim yöntemleri kuramsal açıdan ele alınmış; çizgi filmlerin yabancı dil öğrenimindeki yeri üzerinde durularak, ne tür çizgi filmlerin erken yaşta yabancı dil öğreniminde daha etkin ve yararlı olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil öğrenme yaşı, yabancı dil öğretim yöntemleri, çizgi film.

Abstract

The Role of Cartoon Films in Foreign Language Learning at an Early Age

While discussions about the appropriate age of learning a second language are going on, as in many developed countries, in our country also, children are taught foreign languages starting from kindergarten. In foreign language learning, to hear the correct pronunciation of the speech sounds and words by means of audio-visual devices, to be able to repeat them, and know the culture of the target language is very important. In that case, the role of cartoons in foreign language learning is an important issue which needs to be addressed. In this study, the role of cartoons in learning a foreign language of children has been investigated. In this context, the age of foreign language learning and foreign language teaching methods have been considered theoretically; which type of cartoons are more effective and useful in foreign language learning at an early age has tried to be identified.

Keywords: Age of foreign language learning, foreign language teaching methods, cartoon film.

Giriş

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük bir öneme sahip olan yabancı dil öğrenimine ne kadar erken yaşlarda başlanırsa o kadar etkili ve kalıcı olduğu kabul edilen bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle, birçok okul öncesi eğitim kurumlarında, (zorunlu olmasa da) yabancı dil öğretimi yapılmaktadır. Okul öncesi dönemden başlayan yabancı dil öğretimi üniversite de devam etmekte, öğrenciler, farklı yöntem ve tekniklerle yabancı dil öğrenmektedirler.

¹ 08-10 Ekim 2015 tarihinde Edirne’de gerçekleşen “Meeting the Opportunities and Challenges of Educational Research: Multidisciplinary Approach to Educational Research” temalı “5th International Conference on Research in Education (ICRE 2015)” adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Yabancı dil öğretiminde dört temel becerinin geliştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Bunlar, dinleme-anlama, konuşma, okuma-anlama ve yazma becerileridir. Özellikle okul öncesi dönem ve ilköğretim dönemi çocuklarının dil öğretiminde, sözel beceri gelişimi, daha açık bir ifadeyle dinleme-anlama ve konuşma becerisinin gelişimi önemlidir. Sözel beceri gelişimine yönelik küçüklere uygun öğretim yöntem ve uygulamalar seçilmelidir. Yaş grubuna uygun, çocukların ilgisini çekecek, eğlendirecek, onları sıkmayacak ve meraklarını uyandıracak oyunlar, şarkılar, danslar, tekerlemelerden ve elbette çizgi filmlerden yararlanılabilmektedir. Bu anlamda ülkemizde yabancı yapım çizgi filmler ön plana çıkmaktadır. Bunlar arasında ise, televizyonda Türkçeye çevrilmiş çizgi filmlere daha çok rastlanmaktadır. Bu tarz çizgi filmlerde konuşma metninin büyük bir kısmı Türkçe, küçük bir kısmı ise özgün (yabancı) dilde verilerek yabancı dil öğretimi gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Okul öncesi dönemdeki iki çocuğumun çizgi film izlerken yabancı dil öğrenmeye karşı tutumlarına yönelik sistemsiz, spontane gözlemlerim ile diğer velilerin bu konudaki tutum ve görüşleri araştırmamın çıkış noktası olmuş, erken yaşta yabancı dil öğrenimine farklı bir açıdan yaklaşılmaya çalışılmıştır. Birçok veli, yabancı dil öğrenimine başlama yaşı, yabancı dil öğretimini desteklemede çizgi filmlerin yeri ve ne tür (tamamen yabancı dilde; içinde kısmen yabancı dil ifadelerin yer aldığı; tamamen şarkıdan oluşan vb.) çizgi filmlerin tercih edilmesi gerektiği konusunda tereddüt yaşamaktadır.

Bu çalışmada, yabancı dil öğrenme yaşı, yabancı dil öğretim yöntemleri ve bir araç olarak çizgi filmlerin yabancı dil öğrenimindeki/öğretimindeki yeri kuramsal olarak ele alındıktan sonra erken yaşta yabancı dil öğreniminde ne tür çizgi filmlerin daha etkili ve yararlı olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yabancı Dil Öğrenme Yaşı

Yabancı dilin hangi yaşlarda öğrenilmesi gerektiğine veya en iyi öğrenilebileceği döneme ilişkin tartışmalar günümüzde bir sonuca ulaştırılamamıştır. Bu konuda en yaygın ve kabul gören görüş, “Kritik Dönem Hipotezi”dir². İlk dil edinimi üzerine geliştirilmiş olan bu hipoteze göre, dil edinimi erken çocukluktan ergenliğe kadar uzanan zaman diliminde gerçekleşmektedir. Dili en kolay ve normal çaba ile öğrenmenin sınırı 12. veya 13. yaş bitimidir. Zira beyin ergenlikten sonra olgunlaşır; sağ ve sol lob gelişimini tamamlar ve şekillenebilirliği azalır. Daha sonra bu hipotez, yabancı dil öğrenimi veya ikinci dil edinimi çerçevesinde de değerlendirilmiştir.

Dil öğreniminde kritik dönem varsayımı bilimsel bir gerçektir. Beyinde oluşan işitme, konuşma, dinleme ve anlama merkezleri, buluş çağı bitimine kadar beyin sağ veya sol lobuna odaklanır. Lenneberg’e göre, sağ veya sol loba odaklanma, 2. yaşta oluşmaya başlar ve en geç 13. yaşta tamamlanır. Kişi anadilini ve/veya yabancı dili bu odaklanma tamamlanmadan öğrenmeye başlarsa, bu dilleri hiç zorlanmadan büyük bir rahatlık içinde, o dili anadili olan kişilerin beceri düzeyinde öğrenir. Böyle bir oluşumun temeli bütünüyle neonların esneklik yapısına dayanır; 13. yaştan sonra bu

---

² Alman asıllı Amerikalı dilbilimci ve nörolog E. H. Lenneberg, W. Penfield ve R. L. Roberts tarafından ortaya konulan “Kritik Yaş Hipotezi”ni benimseyerek “Kritik Dönem Hipotezi” adı altında incelemiştir (bkz. Demirezen, 2003: 7).

esnek yapı sertleşmeye başladığından, öğrenme yine oluşur, fakat güçlükler ortaya çıkar (akt. Demirezen 2003: 6).

Lenneberg'in bulgularını Schumann'ın geliştirdiği duygu kuramı (affective theory) desteklemiştir. Bu kurama göre, buluş çağına kadarki dönem sosyal ve duygusal açıdan dil öğrenilmesi için çok duyarlı bir dönemdir. Böylece çocukluk dönemi, dil öğrenimi için büyük bir avantaj olmaktadır (akt. Demirezen 2003: 12).

Jörg Roche (2005: 37) de, araştırmalarda, yabancı dil öğreniminde erken yaşın önemine işaret edildiğinin, ilerleyen yaşlarda dil öğrenim yetisinde azalma olduğunun, öğrenmenin güçleştiğinin, erken yaşlarda ise eğlenceyle birlikte öğrenim gerçekleştiği için öğrenmenin daha kolay olduğunun ileri sürüldüğünü belirtmektedir.

Kritik dönem hipotezini kabul etmeyen bilim insanları da vardır. Bunlardan bazıları, söz konusu hipotezin sadece doğru telaffuz, diğer bir deyişle aksansız konuşma anlamında geçerli olduğunu, yabancı dilden önce çocuğun anadilini öğrenmesi gerektiğini savunmaktadır. Nitekim Tokdemir (2000: 521), çocuklar üzerinde yapılan araştırmalardan yola çıkarak yabancı dil öğrenmek için ideal yaşın olmadığı, anadilin öğreniminde oldukça yüksek bir seviyeye gelindikten sonra yabancı dil öğrenmeye başlanmasının ideal zaman olacağı sonucuna varılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir.

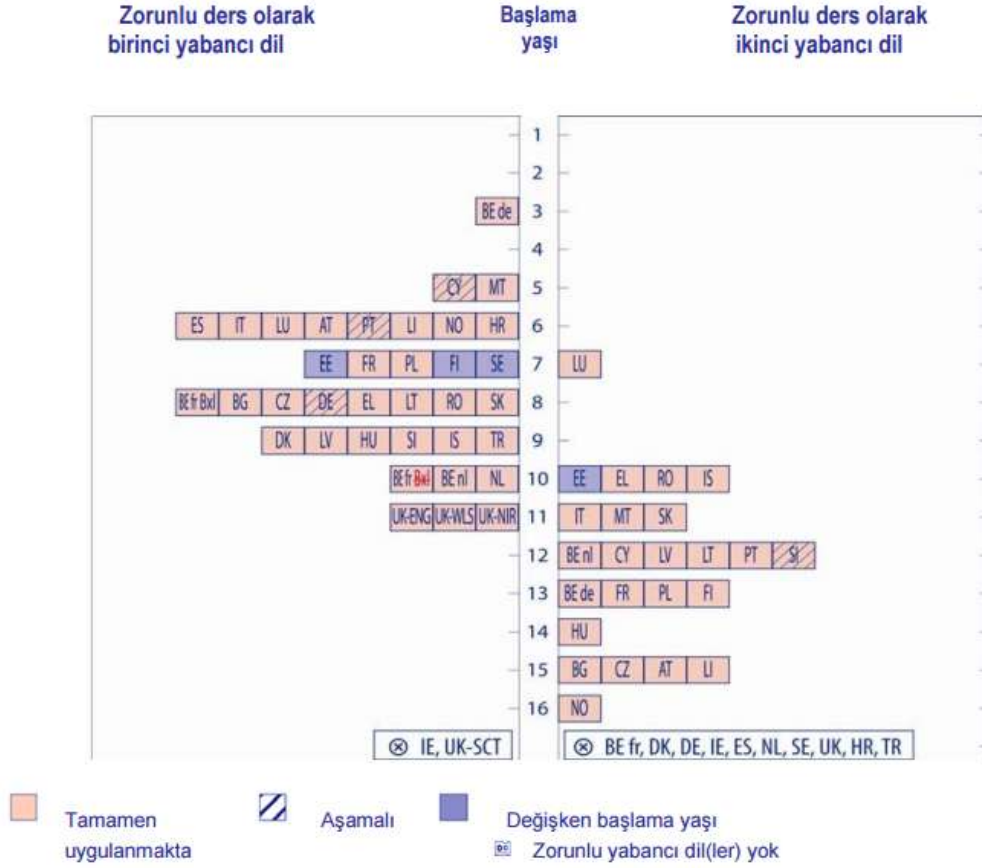
Bu görüşün aksine, ilk öğrenilen anadilin ne kadar yerleşik bir nitelik kazanmışsa, ikinci olan yabancı dilin öğrenilmesinin o kadar güçleşeceğini; bu yüzden küçük çocukların yabancı dil öğrenmelerinin çok daha kolay olduğu halde büyüklerin yabancı dili öğrenmelerinin görece olarak daha zorlaştığına yönelik görüşler de söz konusudur (bkz. Başkan 2006).

Yabancı dil öğreniminde ideal bir yaş olup olmadığı sorusuna yönelik 1963-73 yılları arasında "*National Foundation for Educational Research in England and Wales*" (NFER) adlı kuruluş tarafından yapılan okul deneyi sonucuna göre ise, yabancı dili erken yaşta öğrenmeğe başlamak başarıya götürmemektedir. Bu sonuca göre, yabancı dili öğrenme süresi öğrenmeye başlama yaşından daha önemlidir (akt. Tokdemir 2000: 519-520).

Eurydice, Eurostat, Avrupa Dil Yeterlikleri Araştırması (ESLC) ve OECD'nin PISA 2009 uluslararası araştırmasından elde edilen kaynaklar birleştirilerek, ortak bir Eurydice/Eurostat yayını olarak Avrupa Komisyonu'yla yakın işbirliği içinde hazırlanmış olan "*Avrupa'da Okullarda Dil Öğretimi üzerine Önemli Veriler 2012*" verilerine göre, Avrupa'da öğrenciler genellikle 6-9 yaş arasında yabancı dil öğrenmeye başlar; hatta Belçika'da (Almanca konuşan topluluk) 3 yaşından itibaren okul öncesi eğitimde yabancı dil öğrenirler. 10 yaşından itibaren ise ikinci zorunlu yabancı dil eğitimine başlanmaktadır; hatta Lüksemburg'ta ikinci zorunlu yabancı dil eğitimi 7 yaşından itibaren başlamaktadır (bkz. Tablo 1).³

³ Tabloda Türkiye'de yabancı dile başlama yaşı 9 olarak görülmektedir. Ancak M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı kararı üzerine yabancı dile başlama yaşı 2. sınıftır. 2013 - 2014 eğitim ve öğretim yılında ilk kez 2. sınıflarda yabancı dil dersi okutulmaya başlanmıştır.

Okul-öncesi, ilköğretim ve/veya genel ortaöğretimdeki tüm öğrenciler için zorunlu ders olarak birinci ve ikinci yabancı dillere başlama yaşları, 2010/11

Tablo 1

Yabancı dil öğreniminde ideal yaşı ne olduğuna ilişkin dünya çapında bir fikir birliğine varılamadığı ve her ülkede farklı yaşlarda yabancı dil öğretimine başlandığı görülmektedir.

Haznedar (2003: 123) yabancı dil, “çocuğun olayları algılamada sınırlarını genişletecek, farklılıklara anlayışlı, saygılı ve hoşgörülü olmasını sağlayacak ve en önemlisi farklı kültürleri tanıması kadar, karşılaştırmalar yaparak kendi kültürünü daha iyi tanımasını sağlayacaktır” diyerek erken yaşta yabancı dil öğrenmenin önemini vurgulamaktadır.

Aynı şekilde Seubert de (2003: 4), erken yaşta yabancı dil öğrenimiyle çocuğun farklı kültür ve yaşam biçimlerine karşı hoşgörüsünün artacağını belirtmektedir. Seubert aynı zamanda çocuğun erken yaşlardaki gelişim evresinde yabancı dil ediniminin aynı anadil edinimi gibi gerçekleştiğini belirterek erken yaşta yabancı dil öğreniminin önemine işaret etmektedir.

Çocukların farklı olana karşı meraklı ve ilgili oldukları bilinmektedir. Bu ilgi, farklı yerler, kültür ve dillere karşı da söz konusudur. Çocukların merak ve ilgisinin

yabancı dil öğrenimini olumlu yönde etkileyeceği, öğrenmeyi teşvik edeceği açıktır. Erken yaşta yabancı dil öğretimi/öğrenimi üzerine son yıllarda yapılan bilimsel araştırmalar⁴ da bu yöndedir. Araştırmalara göre, çocukların algıları yetişkinlere göre daha açıktır, öğrenmeye karşı istekli ve meraklı oldukları için de yabancı dili erken yaşta daha kolay öğrenebilmekte, telaffuzları daha doğru ve öğrenilenler kalıcı olmaktadır. Diğer yandan, çocukların bu dönemde yabancı dil öğrenmeye başlamaları, onların seslerin oluşumu, vurgu, ton, tını gibi fonetik ve fonolojik özelliklere yatkınlıklarını artırarak, ileriki yaşlarda yabancı dil öğrenme becerilerini olumlu etkilemektedir.

Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

Yabancı dil öğretiminde, öğrencide yabancı dil öğrenmeye yönelik bilgi, beceri ve tutum geliştirme hedeflenerek öğrencilerin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişimlerine uygun, dört temel dil becerisini ve iletişimsel yetilerini geliştirmeye yönelik ve öğretilecek konunun içeriğine göre yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir.

1982 yılının Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortaklaşa düzenledikleri “Yabancı Dil Öğretim Programları” konulu seminerde belirlenen belli başlı yöntemlerin sınıflaması yapılmıştır. Türk ve Avrupalı uzmanlar tarafından benimsenen yöntemler şunlardır (Demirel 2012: 35-59):

1. *Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)*: Konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmez. Dilin kurallarını öğretmek esastır. Sözcük dağarcığının geliştirilmesi hedeflenir. Öğretim daha çok anadilde yapılır. Öğretim, kuralların birbirinden bağımsız tümcelerde verilmesi, çekimlerin gösterilmesi ve çeviri yapılması ile başlar.

2. *Düzvarım Yöntemi (Direct Method)*: Öğretilecek olan dil ile buna karşılık gelen kavram arasında dolaysız bir bağlantının kurulması esastır. Gramer ve yeni sözcükler sözel olarak öğretilir. Sözcüklerin öğretimi, görsel araçlarla, tanımlamalarla veya pantomimle yapılır. Öğretim daha çok hedef dilde yapılır, çeviriye yer verilmez.

3. *Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method)*: Dinleme ve konuşma becerilerinin gelişmesine öncelik verilir. Tekrar, taklit ve ezber önemlidir. Hedef dildeki sözcükler, o dili konuşanlar için taşıdıkları anlamda ve kültürel bağlamda öğrenilmelidir. Öğretim hedef dilde yapılır, telaffuza ve tonlamaya önem verilir.

4. *Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Cognitive-Code Approach)*: Kurallar anadilde yapılan karşılaştırma ve açıklamalarla öğretilir. Dört temel becerinin eşit olarak geliştirilmesi esastır. Telaffuz öğretimine ayrı bir öğretim etkinliği olarak yer verilmez.

---

⁴ Bkz. Alman “Die Zeit” online gazetesi Stefanie Kara haberi, 5 Ekim 2010. <http://www.zeit.de/zeit-wissen/2010/06/fremdsprache-lernen-alter> (erişim: 23.03.2016); Thomas, M.C. & Johnson, M.H. (2008): New advances in understanding sensitive periods in brain development. *Current Directions in Psychological Science*, 17, 1-5; Seubert, E. (2003); İltter (G.), B. ve Er, S. (2007): Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Veli ve Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt: 15, No: 1, s. 21-30; Bozavlı, E. (2011). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Algılarının Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 23, s. 87-104.

Özellikle duyduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine önem verilir. Anadilin kullanılmasına ve çeviriye izin verilir.

5. *Doğal Yöntem (Natural Method)*: Yabancı dilin anadiline benzer biçimde öğretilmesi gerektiğini savunur. Yabancı dilde sık kullanılan sözcükler seçilerek öğretilir. Öğrenci tam anlamasa bile duyduğunu tekrarlar. Telaffuz, taklit etmeye dayanır. Yapılar, alıştırma yoluyla pekiştirilir.

6. *İletişimci Yaklaşım (Communicative Approach)*: İletişim kurmada dilbilgisi kurallarının yanında bazı kullanım ve konuşma kurallarının da olduğu vurgulanır. Dilin kurallardan çok bir iletişim aracı olarak kullanılması önemlidir. Öğrenciler kalıpları ezberlemek yerine, öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya yönlendirilir.

7. *Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)*: Her yöntemin uygun yönleri, yeri geldikçe öğrencinin ihtiyacına, yaşına, eğitim düzeyine vb. göre kullanılır. Genellikle sözcük öğretiminde düzvarım yöntemine, dilbilgisi kurallarını öğretmede bilişsel öğrenme yöntemine, konuşma becerisini kazandırmada kulak-dil alışkanlığı ve iletişimci yaklaşıma ağırlık verilebilir. Dil öğretimi hedef dille yapılmalıdır, gerektiğinde anadile yer verilebilir. Dört temel becerinin geliştirilmesi esas olmalıdır. Dil öğreniminde sözel olmayan jest ve mimikler, ses tonu, vurgu, kültürel tavırlar gibi hususlar dikkate alınmalıdır.

Ülkemizde son yıllarda, iletişimsel yaklaşım ve seçmeli yöntem ön plana çıkmıştır. Henüz okuma-yazma öğrenmemiş, başlangıç düzeyindeki öğrencilere yabancı dil öğretiminde hangi yöntemin uygun olduğu irdelenecek olursa; öğrencinin ihtiyacına, yaşına, eğitim düzeyine, bilişsel gelişimine vb. göre her yöntemin uygun yönlerinin kullanıldığı seçmeli yöntemin kullanılmasının doğru bir tercih olacağı düşünülmektedir. Bayyurt'un (2014: 118) da belirttiği gibi "(...) çocuklara yönelik hazırlanacak herhangi bir yabancı/ikinci dil izlenesinde çocukların yaş gruplarına göre bilişsel ve kavramsal yetilerinin dikkate alınması gerekmektedir." Kimi yöntemler, yabancı dili yeni öğrenmeye başlayan çocuklar için uygun değildir. Örneğin, "Çeviri özel bir dil becerisidir ve başlangıç düzeyindeki öğrenciler için bir öğrenme yöntemi olarak uygun bir yaklaşım değildir" (Demirel 2012: 58).

Diğer yandan çocuklara yabancı dil öğretiminde amaç o dili çocuğa anadili gibi öğretmek değil, çocukta farklı dil ve kültür varlıklarının bilincini oluşturmak, bir altyapı oluşturmaktır. Nitekim günümüzde okul öncesi dönem çocuğuna yönelik filmlerde veya okullarda, çocuğun yaşına, dilsel, bilişsel ve duyuşsal gelişimine uygun kavrama yeteneği de dikkate alınarak basit sözcük ve tümceler öğretilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde yabancı dildeki sözcüklerin, ifadelerin, deyişlerin vb. nerede, nasıl, hangi bağlamda kullanılacağını da öğretilmesi gerekmektedir. Bu anlamda dilin kendi doğal ortamında öğrenilmesi en doğru ve etkili yoldur. Ancak her zaman bir dilin kendi ülkesinde öğrenilmesi mümkün olmayacağı için doğal ortamı yansıtıldığı görsel-işitsel araçlardan faydalanılmalıdır. Bu anlamda doğal ortamı yansıtan yabancı filmler, dilin doğal ortamı içerisinde kullanıldığı, dile ait kültürü ve ülkeyi tanıtıcı en yetkin araçtır. Uygun yaş gruplarına göre seçilecek filmler yoluyla yapılan yabancı dil eğitimi, hedef grubun ilgisini çekeceğinden aktif bir öğrenim gerçekleşecektir.

Yabancı Dil Öğreniminde Çizgi Filmlerin⁵ Rolü

Çizgi filmlerin çocuk dünyasında oldukça önemli bir yeri vardır. Zira çocukların büyük bir çoğunluğu, günlerinin belirli bir kısmını çizgi film izleyerek geçirmektedir. Genellikle çocukların televizyon karşısında olma olasılığının fazla olduğu zaman diliminde çizgi film yayını yapan kanalların yanı sıra, *Cartoon Network*, *TRT Çocuk*, *Yumurcak TV*, *Minika Çocuk*, *Disney Cannal* gibi sadece çocuklar için yayın yapan kanallar da bulunmaktadır. Diğer yandan çocuklar internet ortamında da her zaman istedikleri çizgi filmi izleyebilmektedir.

31.05.2006/26184 tarih sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan *M.E.B. Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği*’nde, yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amacı “*milli eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak okul ve kurumların amaç ve seviyeleri de göz önünde bulundurularak eğitim ve öğretimi yapılan yabancı dilde bireylerin; dinleme-anlama, okuma-anlama, konuşma ve yazma becerileri kazanmalarını, öğrendiği dille iletişim kurmalarını ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktır.*” şeklinde ifade edilmektedir. Çizgi filmlere duydukları ilgi, çocukların, yabancı dil öğrenimine karşı olumlu tutum geliştirmelerinde yararlı olabilir. Şöyle ki, yabancı dil öğrenimine yönelik çizgi film izleyen bir çocuk, çizgi filmi ilgiyle izlemesi sayesinde filmde geçen yabancı ifadeleri kendi isteği ile anlamaya ve telaffuz etmeye çalışacaktır; böylelikle dinleme-anlama ve konuşma becerilerini de kazanmış olacaktır. Nitekim Kirch ve Speck-Hamdan’ın yaptıkları çalışma⁶ sonucunda okul öncesi dönem çocuklarının yabancı dil (İngilizce) öğrenimine karşı tutumlarında çizgi filmlerin olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür (bkz. Kirch ve Speck-Hamdan 2007: 18-23).

Seubert’in (2003: 4-5) de ifade ettiği gibi, çocuğun yabancı dile eğlenceli bir şekilde yaklaşması onun gelecekte yabancı dil öğrenimine karşı olumlu tutum geliştirmesine yansır. Yabancı dili eğlenceli bir şekilde öğrenmeye başlayan çocuk ilerleyen yaşlarında yabancı dil öğrenimine karşı istekli ve meraklı olur. Çocuğun merakı, keşfetme ve taklit etmedeki eğlence anlayışı erken yaşta yabancı dil öğreniminde yararlanılması gereken bir durumdur.

⁵ Bu çalışmada, çizgi filmler, yabancı dil öğreniminde bir araç olarak ele alındığı için küçük yaş grubuna yönelik çizgi filmlerin taşıması gereken özellikler, çizgi filmlerin yararları-zararları gibi hususlar araştırma kapsamı haricinde tutulmuştur. Yabancı dil öğreniminde yararlanılabilecek çizgi filmlerden kasıt ise, çocuğun gelişimini olumlu etkileyebilecek, bilişsel ve sosyal gelişimine katkı sağlayabilecek, ideolojik unsurlar içermeyen çizgi filmlerdir.

⁶ (Tekrarlanan izlemelerle) televizyon, yabancı dil öğreniminde ilerleme sağlayabilir mi? Yayın veya format farklılıkları öğrenimin ilerlemesinde farklılıklara yol açar mı? Farklı gruplara göre öğrenimin ilerlemesi değişmekte midir? sorularından hareket eden araştırma “Englisch for beginners”, Ludwig-Maximilian-Universität (Almanya) öğretim elemanları Michael Kirch ve Angelika Speck-Hamdan tarafından yapılmıştır. Araştırma, çocukların (tekrarlanan) çizgi filmler aracılığıyla İngilizce öğrenmelerine yönelik nitel bir çalışmadır. 2006 yılında yapılan araştırmada, Münih’teki 10 anaokulundan 3-6 yaşlarındaki 158 öğrenci gözlemlenmiş ve görüşmeler yapılmıştır. Araştırma için dört farklı tarzda TV yayını seçilmiştir. İngilizce “Old Mac Donald” şarkısı, İngilizce “Peppa Pig” ve Almanca çevirisi “Peppa Wutz”, Almanca “Dora” ve BBC’de yayınlanan “Razzledazzle” ile “Someting Special”. Bu dört farklı yayın/format şu açılarından değerlendirilmiştir: Dil bilinci, görme-duyma-anlama (duyulan dili ve sesleri onlara eşlik eden görsel iletiler aracılığı ile anlama), duyduğunu anlama, alıcı sözcük edinimi (sözcükleri, aktif kullanma olmadan pasif anlama), üretici sözcük edinimi (sözcükleri anlama ve aktif kullanabilme) ve dillere ve dil öğreniminde motivasyon.

Görsel-işitsel araçların, öğretimin daha etkili olmasını sağladığı; öğrencinin dikkatini çekerek canlı tuttuğu; doğal ortamın oluşmasına ve sözcüklerin, kavramların ve tümce yapılarının daha kolay anlaşılmasına yardımcı olduğu; doğru dil alışkanlıklarının kazanılmasında ve tekrarlamaların yapılmasında etkili olduğu bilinen bir gerçektir (Demirel 2012: 30).

Çocuklar için bu anlamda çizgi filmler aynı etkiye sahiptir. Çizgi filmler, çocukların duygusal tepki vermesini sağlar, anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir, somutlaştırır, böylelikle dil öğreniminde etkili olur. Özellikle yabancı yapım çizgi filmlerle çocuk, öğrenmeye çalıştığı dili, dilin kültürüne tanıklık ederek öğrenir; duyduğu ile gördüğü arasında bağlantı kurarak öğrendiği için de daha kolay hatırlar. Diğer yandan, yabancı çizgi filmlerde çocuk, izlediği filmdeki kahramanların kendi kültüründen olmadığını kolayca anlayabilir; içinde büyüdüğü çevresi, dili ve kültürü dışında farklı dilde konuşan ve farklı yaşam çevreleri olan insanlar olduğunu kavrayabilir; bu da onun yabancı dile ilgisini uyandırır, öğrenme isteğini olumlu etkiler.

Bir dilin kültürüyle birlikte öğrenilmesi, fonetik becerinin geliştirilmesi, sözcük ve ifadelerin doğru bağlamda kullanılması, dinleme-anlama ve konuşma becerileriyle birlikte yabancı dilde iletişimsel yetinin geliştirilmesi, yabancı dil öğretiminin genel ilkeleri arasında yer almaktadır. Çizgi filmler aracılığıyla bu beceriler geliştirilebilmektedir. Örnek:

	<p>Dora: Tiko'nun ağaca tırmanmasına yardım etmeliyiz. Merdiven gördüğümüzde Tiko'ya "climb!" diye bağırm. "Climb" diyebilir misiniz? "Climb" deyin. Harika. Bakın işte bir merdiven daha. "Climb" deyin.</p>
---	---

"Kaşif Dora"⁷ adlı çizgi filmde kimi temel İngilizce sözcük ve ifadeler özgün dilde verilerek çocuk izleyicilere öğretilmek istenilmektedir. İzleyiciler, Dora'ya cevap vermek için, diğer bir deyişle iletişim için teşvik edilmektedir. "Oyun Parkı" başlıklı bu bölümde Dora İngilizce "climb" sözcüğünün anlamını izleyicisinin keşfetmesini sağlar. Sözcüğün anlamı hikaye içerisinde anlamlı bir kurguyla verildiği için "climb" sözcüğünün kullanıldığı bağlamı da daha kolay algılayabilmektedir. Dora, izleyicilerinden bazı sözcükleri kendisiyle birlikte tekrar etmelerini ister; izleyicilerine sorular sorar ve sanki doğru cevabı almış gibi davranır. Bu durum çocukların motivasyonunun sağlanması açısından önemlidir. Aynı zamanda çocuğa duyduğu tekrar ettirildiği için fonetik becerisi de gelişmektedir.

⁷ "Dora the Explorer" adlı USA yapımı çizgi film "Kaşif Dora" adıyla Türkçeleştirilmiştir. Türkçe dublajlı bu çizgi filmde kimi temel İngilizce sözcük ve ifadeler özgün dilde verilerek çocuk izleyicilere öğretilmek istenilmektedir. "Dora the Explorer" gibi "Go Diego, Go" (Koş Diego Koş) ve "Handy Manny" (Tamirci Manny) İngilizce konuşan çocuklara İspanyolca öğretmek üzerine tasarlanmış ve okul öncesi dönem çocuklarına (Manny 4-9 yaş grubuna) hitap eden çizgi filmlerdir. Türkçe seslendirilen bu filmler ülkemizde, erken yaşta İngilizce basit sözcük ve ifade öğretmek amacıyla gösterimdedir. Tamir aletleriyle birlikte şehir halkının yardımına koşan Tamirci Manny'de, "come on", "let's go", "good morning" gibi basit İngilizce ifadelerin yanı sıra tamir aletlerinin İngilizcesi de öğretilmektedir.

“Oyun çocuğu” olarak nitelendirilen çocukların eğitiminde okullarda ağırlıklı olarak oyun, dans ve şarkı kullanılmaktadır. Aynı yaklaşımla, çizgi filmler yoluyla gerçekteştirilen eğitimlerde de ağırlıklı olarak oyun ve şarkı kullanılmaktadır. Elbette bu durum yabancı dil öğretimi için de söz konusudur. Böylelikle yabancı dil öğretiminin genel ilkelerinden olan öğrencilerin temel sözcük ve tümce kalıplarını öğrenmesine, yeni dil alışkanlıkları kazanmasına yardımcı olunmaktadır. Örnek:

	<p>Daddy finger, Daddy finger, where are you? Here I am, here I am. How do you do?</p> <p>Mommy finger, Mommy finger, where are you? Here I am, here I am. How do you do?</p> <p>Brother finger, Brother finger, where are you? Here I am, here I am. How do you do?</p> <p>Sister finger, Sister finger, where are you? Here I am, here I am. How do you do?</p>
---	---

Finger Family şarkısının çizgi filmi aracılığıyla çocuk, değişik figürleri görerek daha çok eğlenir ve anadili İngilizce olan kişiden dinlediği şarkı sayesinde fonetik yakınlığı da sağlanır.

Yabancı dilde söylenen şarkılar aracılığıyla çocuklar yabancı dili daha kolay ve istekli öğrenmektedir. Şarkı söylerken yabancı dilde kendini ifade etmedeki tutuklukları kalmamakta, ritim ve melodi ön planda olduğu için de farkında olmadan öğrenmektedirler (Kirch, Speck-Hamdan 2007: 21).

İleri yaşlarda, yabancı dil öğreniminde en zor gelişen becerinin dinlediğini anlama ve konuşma becerisi olduğu düşünülürse, yaşanan en büyük sıkıntının fonetik/fonolojik yetkinlikten kaynaklandığı söylenebilir. Bu anlamda çizgi filmle yaratılan “görsel ve işitsel ortam öğrencinin öğrenmeye çalıştığı dili yalnızca yapısal bir birim değil, aynı zamanda sosyokültürel bir olgu olarak da görmesini sağlayacaktır. Öğrenci [...] dilin iletişimde kullanım ortamlarını tanıyacak, dinleme ve anlama becerisinin ediniminde gerekli olan doğru vurgulamayı, tonlamayı ve iletişime eşlik eden el, yüz, beden hareketlerini de tanıyacaktır.” (Aktaş 2005: 95)

Kirch ve Speck-Hamdan’ın 2006 yılında yaptıkları araştırma da, çocukların yabancı dil öğreniminde çizgi filmlerin yerini ortaya koymaktadır. Anadile çevrilmiş ancak içinde hedef dilden iletiler içeren (*Dora* gibi) çizgi filmlerle çocuklar farkında olmadan ve yabancı dili anlamak için fazla zorlanmadan dil öğrenmektedir. Tamamen yabancı dilde olan filmlerde ise çocukların motivasyonu ve ilgisi açısından filmin kolay anlaşılır olması, sade olması, filmde beden dilinin kullanılması gibi etkenlerin önemli olduğu tespit edilmiştir. İçeriğin kolay anlaşıldığı, ifadelerin görsel göstergelerle iyi desteklendiği filmlerde duyduğunu anlama ve sözcüğü tekrar etme becerisinin daha iyi geliştiği görülmüştür. Bu tür çizgi filmi izleyen çocuklar tek tek sözcüklerin anlamını bilmeseler de duyduklarının anlamını görüntü sayesinde kavrayabilmektedir. Bunun yanı sıra yabancı filmlerin önce orijinalinin, çocukların izledikleri hakkında fikir yürütmesinden sonra hedef izleyicilerin anadiline çevirisinin izletilmesinin, motivasyon,

dinlediğini anlama, dil bilincinin oluşması, sözcük edinimi ve kullanımı açısından daha etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca çocuklar, izledikleri filmde hikayeyi sadece duymayıp aynı zamanda hikayenin içinde olurlarsa yabancı dili daha iyi öğrenmektedirler (bkz. Kirch ve Speck-Hamdan 2007: 18-23).

Sonuç ve Öneriler

Bilimsel araştırmalara göre, erken yaşta yabancı dil eğitimi alan çocuklar, yabancı dil öğreniminde özellikle sözel beceri (duyduğunu anlama ve doğru telaffuz edebilme) anlamında daha başarılı olmaktadır.

MEB Tebliğler Dergisi 'nde (2000) yayımlanan esaslara göre; yabancı dil eğitimi programının gerçekleştirilmesi sürecindeki bütün eğitimsel aktiviteler, çocukların anadili dışında bir dilin varlığını hissetmeleri ve yabancı dil öğrenmeye istekli hale gelmeleri için severek katılacakları şarkılar, oyunlar, yarışmalar, küçük skeçler vb. şekillerde yapılmalıdır. Bu durumda, çocuklara erken yaşta yabancı dil eğitimiyle yabancı dile tamamen hakimiyetleri değil, onların kendi dillerinden başka dillerin de olduğunu farkına varması, iletişim yönünden girişken olması, yabancı dili öğrenmede istekli olması, duyduğunu anlayabilmesi ve konuşma becerilerinin gelişmesi hedeflenmektedir.

Diğer yandan, erken yaşta yabancı dil öğrenen çocuklar, farklı kültürleri erken yaşta tanıyarak kendi kültürünün farkına varır. Farklı bir kültürün ve dilin farkına varan çocuk yabancı dile karşı olumlu tutum geliştirir, merak ve öğrenme isteği uyanır.

Çocuklara erken yaşta yabancı dil öğretimiyle bir alt yapı hazırlanmış olmaktadır. Bu yaş grubuna dahil olan çocukların sesletim organlarının esnekliği ve bu sayede her türlü sesi çıkarabilmeleri, yabancı dili sorgulamadan, benimseyerek ve hızlı öğrenmeleri onlar için yabancı dil öğrenimini kolaylaştıran etkenler arasındadır.

Yabancı dil öğretiminde dört temel becerinin geliştirilmesinde görsel-işitsel araçların olumlu etkileri artık kabul edilmiş bir gerçektir. Bu anlamda çizgi filmlerin çocuğun yabancı dil öğrenmesini olumlu yönde etkileme oranı yüksektir. Çocuk, özgün çizgi filmlerle, o dili kendi kültürel öğelerinin sunulduğu ortamda, dile özgü fonetik ayrımları, bunlara eşlik eden beden diliyle birlikte, oyunlarla, şarkılarla, tekrarlarla, sorulara cevaplar vererek, iletişime geçerek, eğlenerek öğrenir.

Yabancı dilde şarkı içeren çizgi filmler, okul öncesi eğitim kurumlarında öğretilen yabancı dili görsel-işitsel araçla pekiştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının çoğunda yabancı dil öğretmeni sınıfta anadili kullanmakta, tamamen yabancı dilde konuşmamaktadır. Öğretmeyi hedeflediği sözcükleri sınıf içi araç-gereçleri vb. kullanarak çocuklara kavratmaya çalışmaktadır. Bu yaklaşımdan hareketle, yabancı dille ilk kez karşılaşacak olan veya henüz başlangıç aşamasında olan çocuklar için (salt şarkıdan oluşan çizgi filmler hariç) tamamen yabancı dilde olan çizgi filmlerden ziyade, anadile çevrilerek sadece öğretilmek istenilen ifadenin özgün dilde bırakıldığı çizgi filmlerin tercih edilmesi gerektiği söylenebilir. Veya Kirch ve Speck-Hamdan'ın araştırmasında olduğu gibi, aynı film önce yabancı dilde sonra anadilde izlettirilebilir. Zira iki dilli ortamda yetişmeyen, yabancı bir dile aşına olmayan bir

çocuğun öğrenme isteğinin körelmemesi, motivasyonun azalmaması için yabancı dili kendi dili aracılığıyla anlaması gerekmektedir.

Erken yaşta yabancı dil öğreniminde çizgi filmlerin yeri ve önemine ilişkin daha kesin sonuçlara ulaşabilmek için ülkemizde de deneysel bir çalışma yapılabilir; başka bir araştırmanın konusu olabilir.

Kaynakça

- Aktaş, Tahsin** (2005): “Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti”, *Journal of Language and Linguistic Studies* Vol.1, No.1, April 2005. 89-100.
- Başkan, Özcan** (1969): *Yabancı-Dil Öğretimi. İlkeler ve Çözümler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Bayyurt, Yasemin** (2014): “4+4+4 Eğitim Sisteminde Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi”, *Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminde Eğilim Ne Olmalı? Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri*, 12-13 Kasım 2012 (Editörler: A. Sarıçoban, H. Öz) 117-127. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Demirel, Özcan** (2012): *Yabancı Dil Öğretimi. Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası*. 7. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirezen, Mehmet** (2003): “Yabancı Dil ve Anadil Öğreniminde Kritik Dönemler”. *Tömer Dil Dergisi*, Ocak 2003 sayı: 118, 5-15.
- Eurydice** (2012): Avrupa’da Okullarda Dil Öğretimi Üzerine Önemli Veriler, 2012. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/143TR_HI.pdf (23.06.2015).
- Haznedar, Belma** (2003): “Neden Erken Yaşta Yabancı Dil Eğitimi”, *Türk Eğitim Sisteminde Yabancı Dil Eğitimi ve Kalite Anlayışları* (Haz. İ. Erdoğan), 119-130. İstanbul: Özel Okullar Derneği Yayınları.
- Kirch, Michael / Speck-Hamdan, Angelika** (2007): One, two, three mit Dora, Elefant & Co. Forschung. *Television* 20/2007/1, 18-23 http://www.br-online.de/jugend/izi/deutsch/publikation/television/20_2007_1/kirch_speck.pdf (20.03.2016)
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi** (2000): Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İlköğretim Okulu Yabancı Dil Öğretim Etkinlikleri Programının Uygulanma Esasları, Karar Sayısı: 32, 27-38.
- Roche, Jörg** (2005): *Fremdsprachenerwerb Fremdsprachendidaktik*. Tübingen und Basel: A. Francke Verlag.
- Seubert, Elisabeth** (2003): “Frühes Fremdsprachenlernen”, *Prima(r). Zeitschrift für Deutsch als Fremdsprache und Zweitsprache im Primarbereich*, Kirsch, Dieter (Hg.) Heft 35, Köln: Dürr und Kessler.
- Tokdemir, Aslıhan** (2000): “Yabancı Dil ve İki Dilli Eğitim”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 6, 519-525. Konya: Selçuk Üniversitesi.